

13. Kansainväliset suhteet

Julkisuuslain 24. pykälän kahdessa ensimmäisessä kohdassa säädelään Suomen kansainvälisiin suhteisiin ja kansainväliseen yhteistyöhön liittyvien tietojen salassapidosta.

Kansainvälisissä suhteissa kysymys on perinteisestä diplomaattisesta salaisuudesta ja tarpeesta pitää luottamuksellisina mm. toisen valtion kanssa käytyjä poliittisia ja taloudellisia neuvotteluja. Tyypillisiä tähän kategoriaan kuuluvia asiakirjoja ovat eduskunnan ulkoasiainvaliokunnan asiakirjat, edustustojen poliittiset tilannearviot, ulkoasianhallinnon salakirjoitetut viestit ja sotilasasiamiesten raportit. Suomen kansainvälisistä suhteista huolehtivia viranomaisia ovat erityisesti ulkoministeriö, ulko- ja turvallisuuspoliittinen valiokunta, eduskunnan ulkoasiainvaliokunta ja tasavallan presidentin kanslia. Valiokunta ja asianomainen ministeriö voi kuitenkin harkintansa pohjalta luovuttaa asiakirjoja tai niitä koskevia tietoja.

Kansainvälisessä yhteistyössä kysymys on Suomen valtion sekä suomalaisten järjestöjen ja henkilöiden kansainvälisistä yhteyksistä ja valtioiden välisestä yhteistoiminnasta. Tällaiseen toimintaan liittyvät asiakirjat ovat julkisia, jos tiedon antaminen niistä ei aiheuta vahinkoa tai haittaa Suomen kansainvälisille suhteille tai edellytyksille toimia kansainvälisessä yhteistyössä. Tavoitteena on varmistaa Suomen edellytykset toimia kansainvälisessä yhteistyössä ja tätä kautta myös kansallisten etujen säilyttäminen. Julkisuusarviointiin vaikuttavat tällöin jo muodostuneet käytännöt ja Suomeen kohdistuvat odotukset. Kansainvälisten järjestöjen tai toisen valtion salassapitosäännökset tai –käytännöt eivät sinällään velvoita Suomea, vaan julkisuusarvio on tehtävä jokaisessa tapauksessa erikseen kansallisen julkisuuslain pohjalta.

Salassapitoa soveltaa yksittäisen asiakirjan haltijaviranomainen, joka voi olla esimerkiksi ministeriö, maakunnallinen viranomainen tai kunnallinen toimielin. Julkisuusarvioinnin kohteina ovat Suomen viranomaisten laatimat asiakirjat, jotka voivat olla yleisluonteisia kannanottoja tai yksityiskohtaisempia selontekoja esimerkiksi neuvotteluasetelmista. Neuvotteluosapuolten kannanottojen ja neuvotteluasetelmien julkistamisessa on otettava huomioon toisten valtioiden salassapitomääräysten kunnioittaminen ja sopimukseen perustuva luottamuksellisuus.

Alemman tason kansainvälinen yhteistyö on lähtökohtaisesti julkista, ellei julkistamisen nähdä aiheuttavan vahinkoa, esimerkiksi kansainvälisessä kaupassa. Esimerkiksi kuntien ystävyyskaupunkitoiminta ei yleensä sisällä kansainvälisten suhteiden tai kansainvälisen yhteistyön nojalla salassa pidettäviä tietoja.

Poliittiset keskustelut Yhdysvalloissa. Ulkoministeriön ei tarvinnut luovuttaa tietoja asiakirjoista, jotka koostuivat Suomen Washingtonin suurlähetystön salasanomista ja käsitelivät pääministerin vierailua Yhdysvalloissa, Yhdysvaltain apulaispuolustusministerin sijaisen näkemyksiä ja Yhdysvaltain puolustusministeriön päivitystä Irakin tilanteesta. Kyse oli ollut toisen valtion kanssa käytyistä luottamuksellisista poliittisista neuvotteluista. Tietojen julkisuuden suhteen ei ollut merkitystä sillä, että osia asiakirjoista oli jo julkaistu suomalaisessa mediassa. (KHO 413/2.3.2004)

Kiintiöpakolaisten valintaa varten toimitettu aineisto. Maahanmuuttovirasto kieltäytyi luovuttamasta asianosaisille näitä koskevia ns. RRF -lomakkeita siltä osin, kuin niihin oli kirjattu henkilöiden vainokertomus, kertomuksen uskottavuusarviointi ja pakolaisaseman myöntämisperusteet sekä UNHCR:n virkailijan nimet. Oikeuden mukaan asiakirja oli luonteeltaan kansainväliseen yhteistyöhön liittyvä asiakirja, jonka salassapito riippuu tiedon antamisesta aiheutuvista seurauksista. UNHCR ei koskaan anna tietoa uskottavuusarviointista sellaisenaan henkilölle, jota arviointi koskee, jotta tietoa ei käytettäisi tarkoitushakuisten vainokertomusten esittämiseen, eikä haastattelujen tehneiden työntekijöiden nimiä anneta, jotta ei vaarannettaisi työntekijöiden turvallisuutta. Kansainvälisen yhteistyön käytännön mukaista on, että osapuolet kunnioittavat toistensa salassapitomääräyksiä ja kansainvälisen yhteistyön turvaamisessa on kyse erittäin tärkeästä yleisestä edusta. (Kouvolan HAO 00657/10/1203 3.11.2010)

Kansainvälisten yhteistyökumppaneiden kestitys. Suomen Pankilla ei ollut perusteita salata edustustilojensa varaus- ja käyttötietoja, virka-autojen käyttöä koskevia ajopäiväkirjoja tai johtokunnan jäsenten edustuskuluja kansainvälisten suhteiden suojaamisen pohjalta. Pankki oli perustellut tietojen salaamista sillä, että merkittävään osaan edustustiloissa pidettävistä tilaisuuksista osallistui Euroopan keskuspankin, kansallisten keskuspankkien ja kansainvälisten järjestöjen edustajia ja että tietojen antaminen heidän vierailuistaan haittasi Suomen edellytyksiä toimia kansainvälisessä yhteistyössä. (KH O 1375/6.6.2001)